

Puhtaan siirtymän investoinnit: perustiedot päätöksentekijöille

Luento 5. Sähköntuotantoteknologiat

21.5.2025

Iivo Vehviläinen

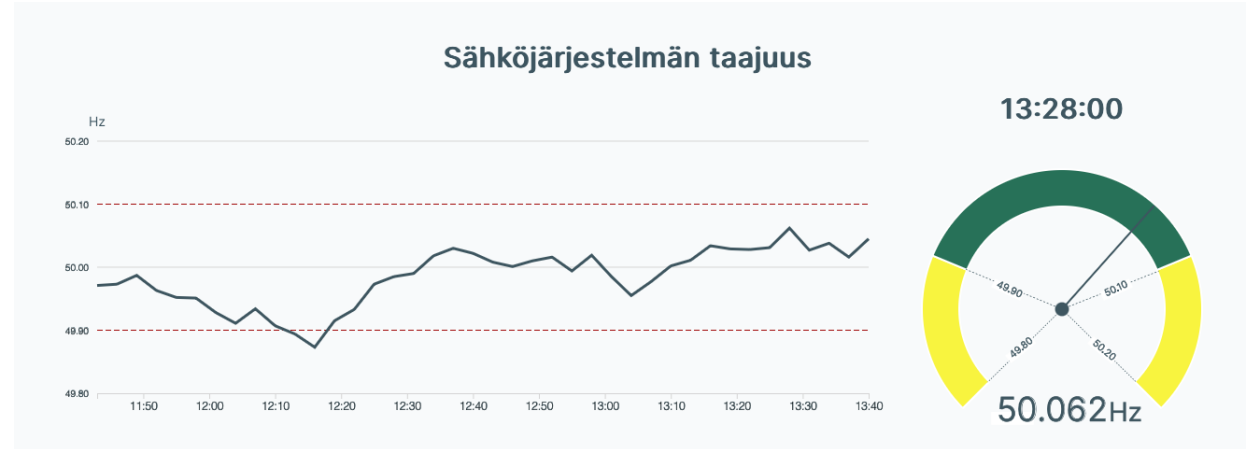
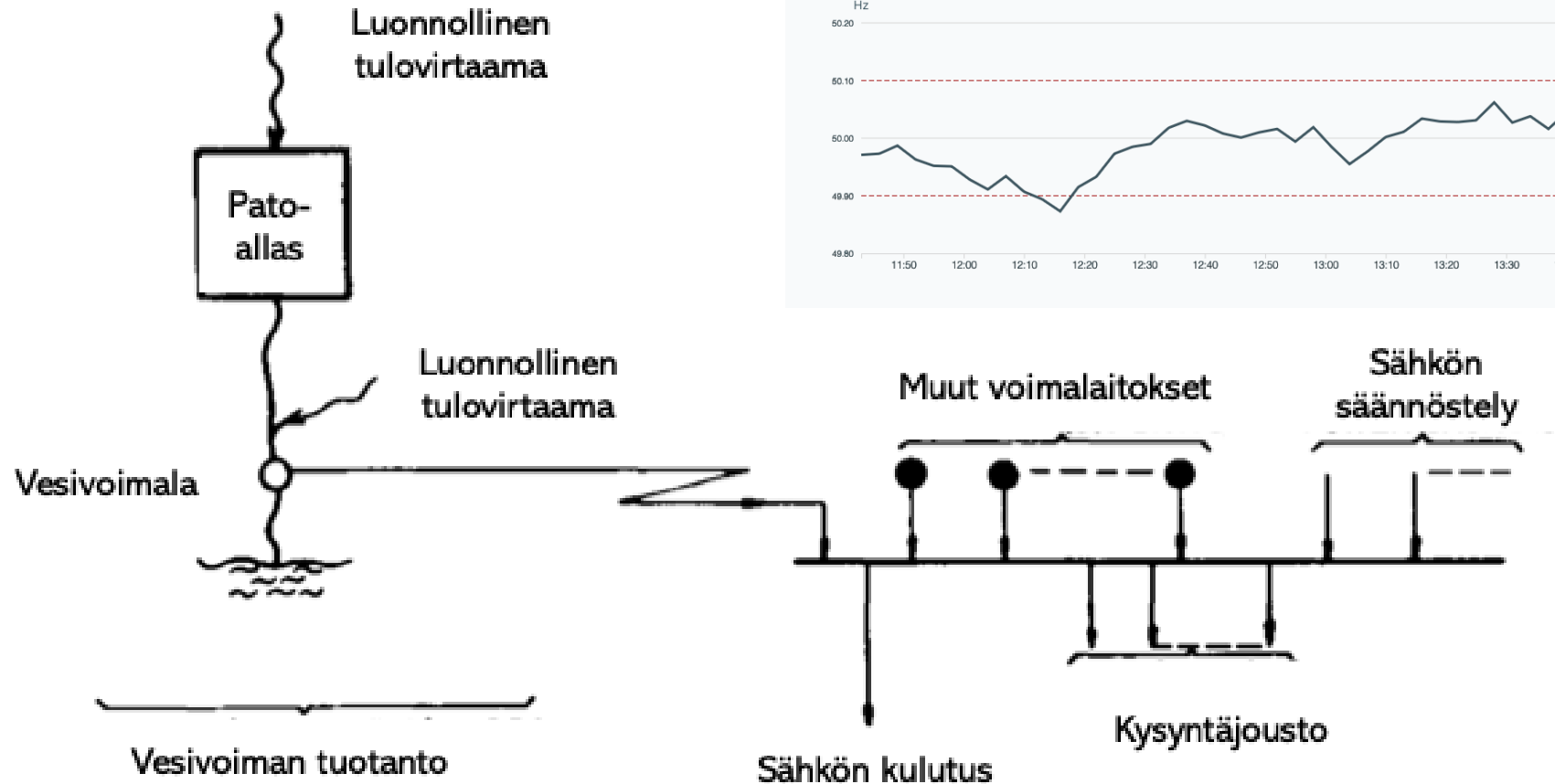
Agenda

Yleistä

Teknologiat

- Polttovoimalaitokset
- Ydinvoima
- Tuuli- ja aurinkovoima
- Vesivoima
- Akut ja muut joustot

Muistutus: sähköjärjestelmä

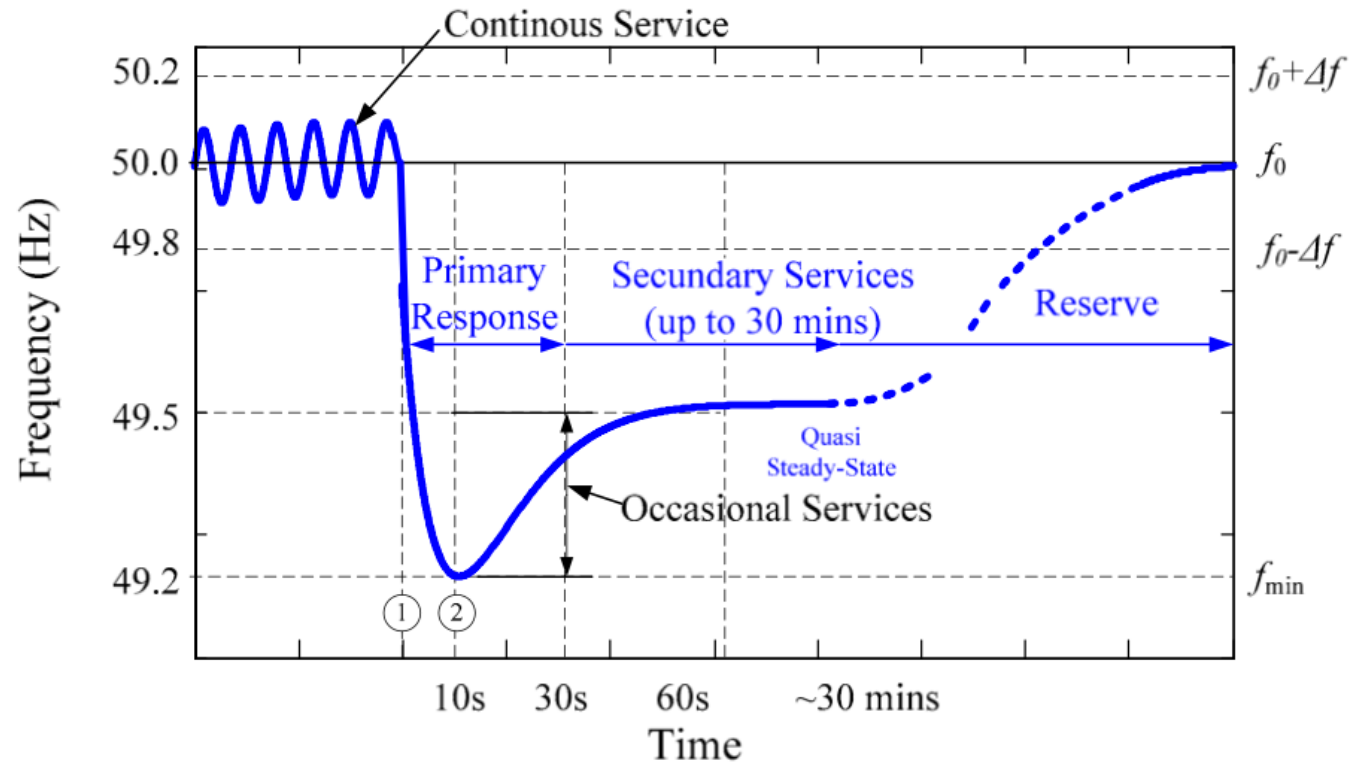
EU:n markkinaratkaisu

- Kaupallinen tasapainotus sähkömarkkinoilla
  - Päiväkauppa (day-ahead): aiemmin 1 h kerrallaan tulevalle päivälle, jatkossa 15 min kerrallaan
  - Päivän sisäinen kauppa (intra-day): toimijoilla mahdollisuus käydä kauppaa keskenään
- Sähköjärjestelmän ylläpito järjestelmävastaavan, Suomessa Fingrid, toimesta
  - Tasapainon ylläpitämäinen reaaliajassa
  - Erilaiset reservimekanismit

Reservimekanismit

Vaihtovirtajärjestelmä

- Taajuus muuttuu jatkuvasti kulutuksen ja tuotannon mukaan
- Isot heilahtelut → isot vastineet
- Hitaammat reservit vapauttavat nopeampia seuraavia häiriöitä varten

Reservimarkkinat

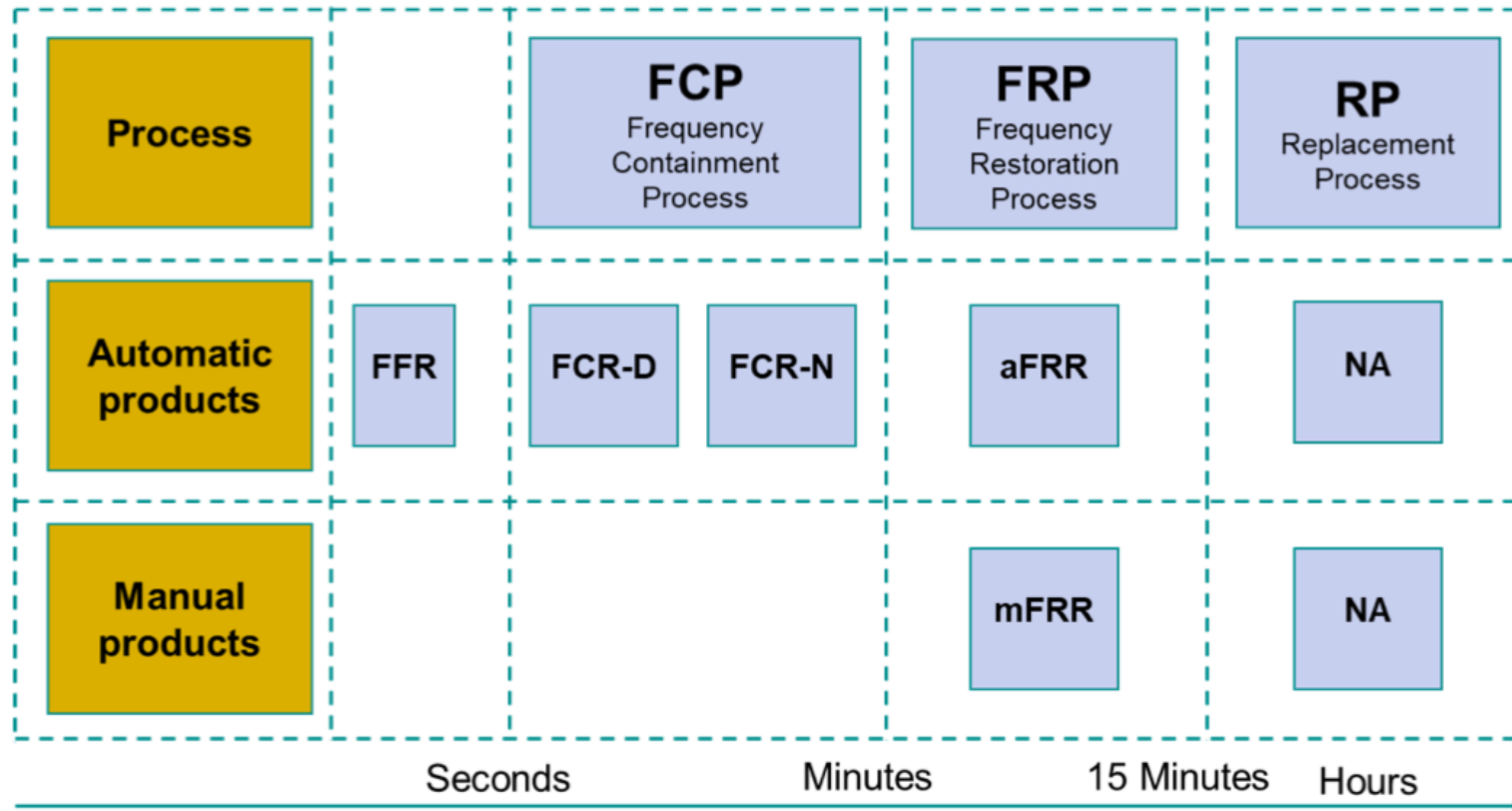
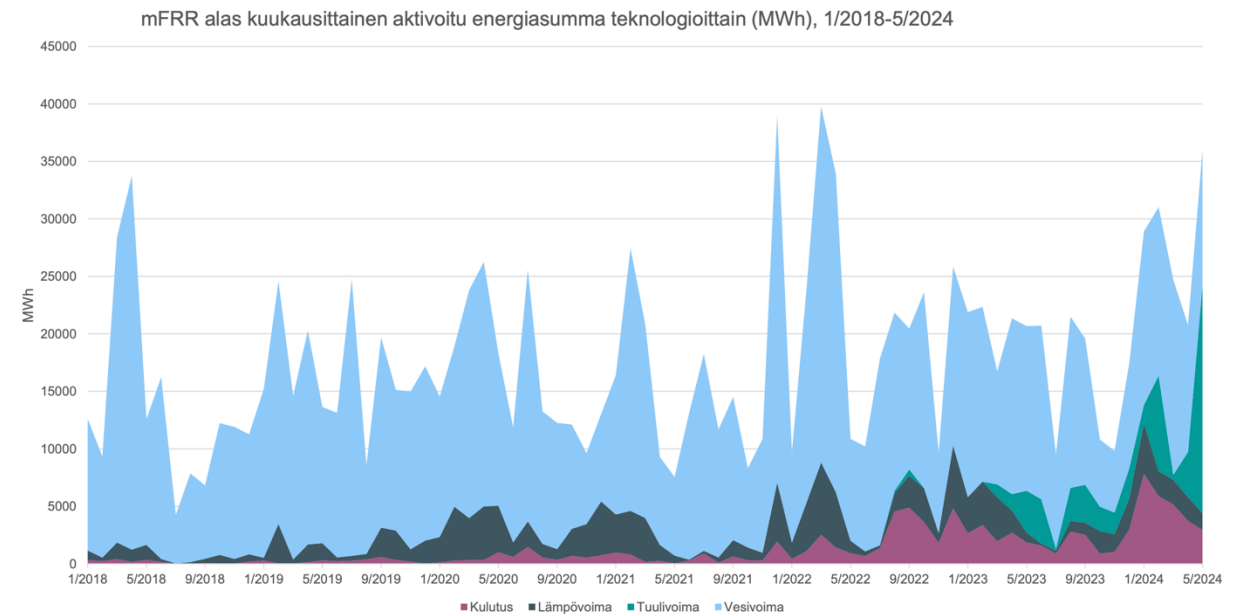
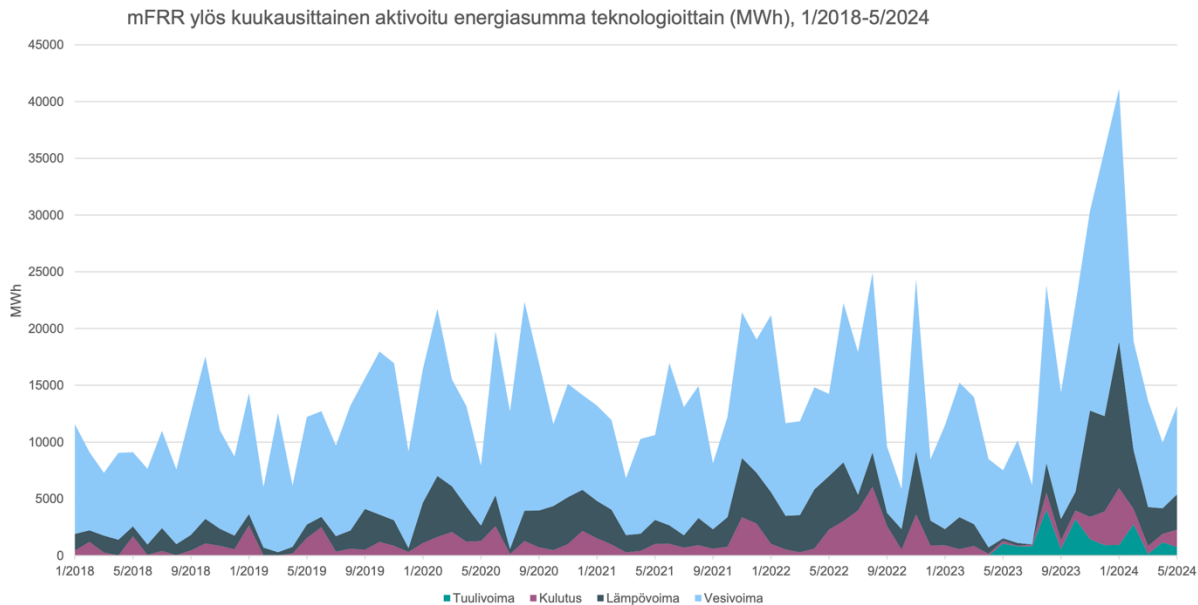

Figure 2: Reserve products in the Nordic Power system

Sama laitos voi osallistua eri markkinapaikoille

Reservimarkkinoilla sähkömarkkinaa tiukemmat tekniset vaatimukset

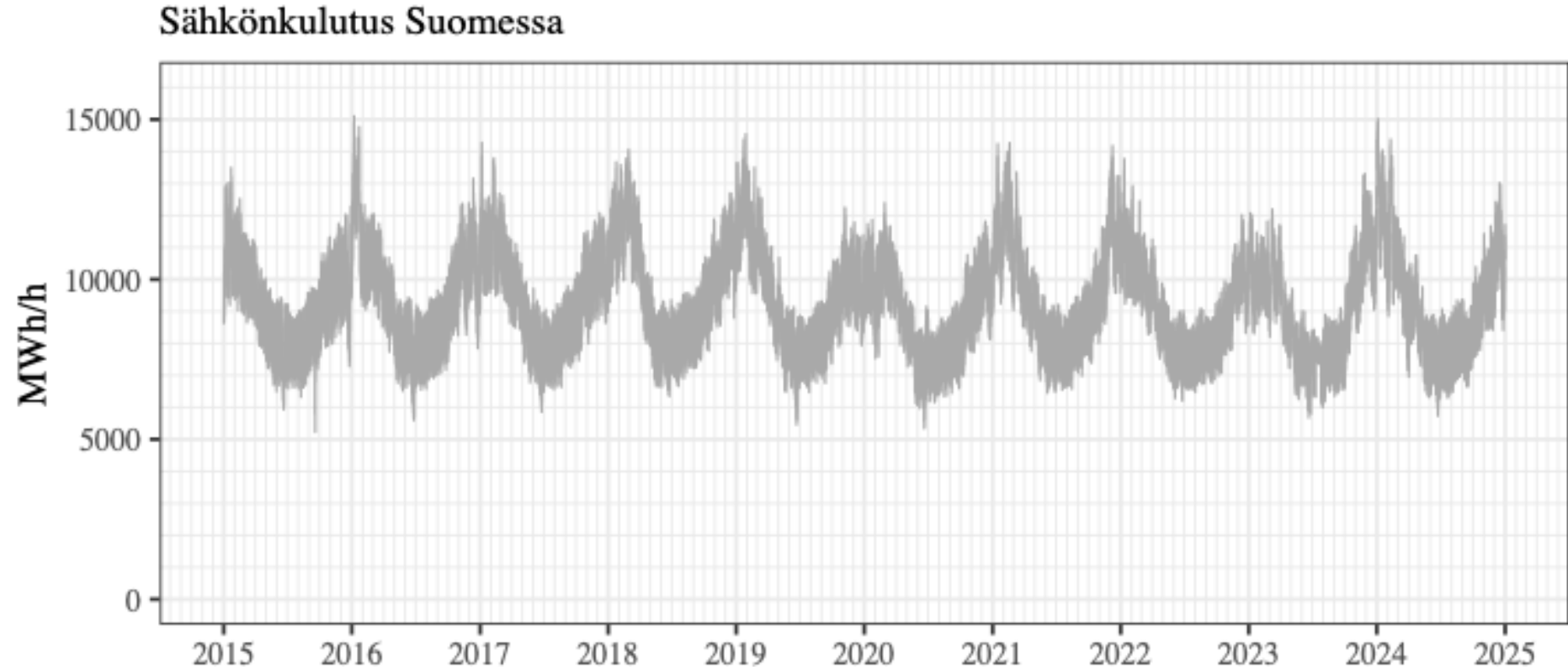
Teknologioiden käyttö reserveissä

Vesivoiman säätökyvyllä on käyttöä erilaisissa reserveissä.

Vaihtoehtoisia teknologioita otettu käyttöön enenevässä määrin viime vuosina.

Sähkönkulutus

Lähde: Fingrid Avoin data

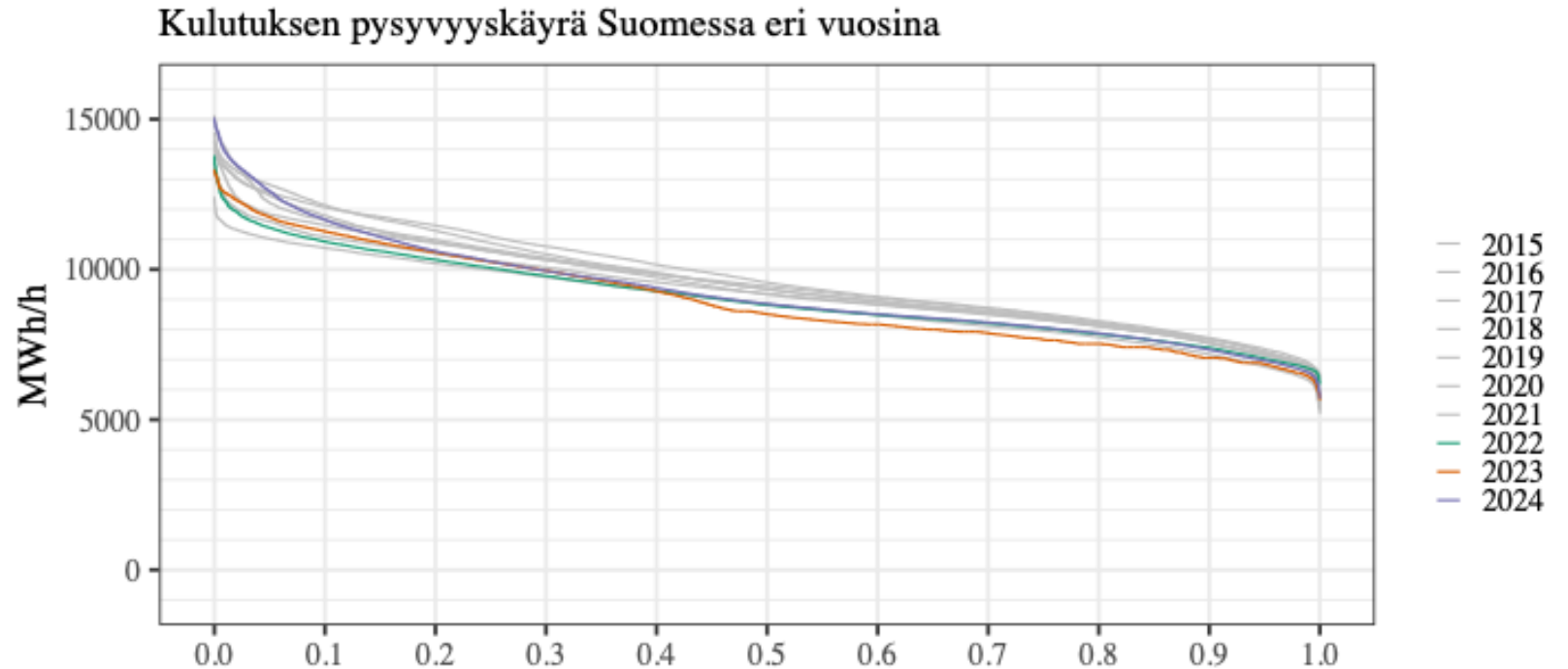
Kulutus vaihtelee tunnista toiseen ja vuodenaikojen yli.

Kulutuksen taso on pysynyt samana vuosien yli.

Vanha maailma: suunnittelu

Vanha maailma:

- Tuotantoa suunniteltu vastaamaan kysyntään erilaisilla teknologioilla
- Perusvoima:
  - alhaiset ajokustannukset
  - korkeat investoinnit
- Huippuvoima:
  - korkeat ajokustannukset
  - alhaiset investoinnit

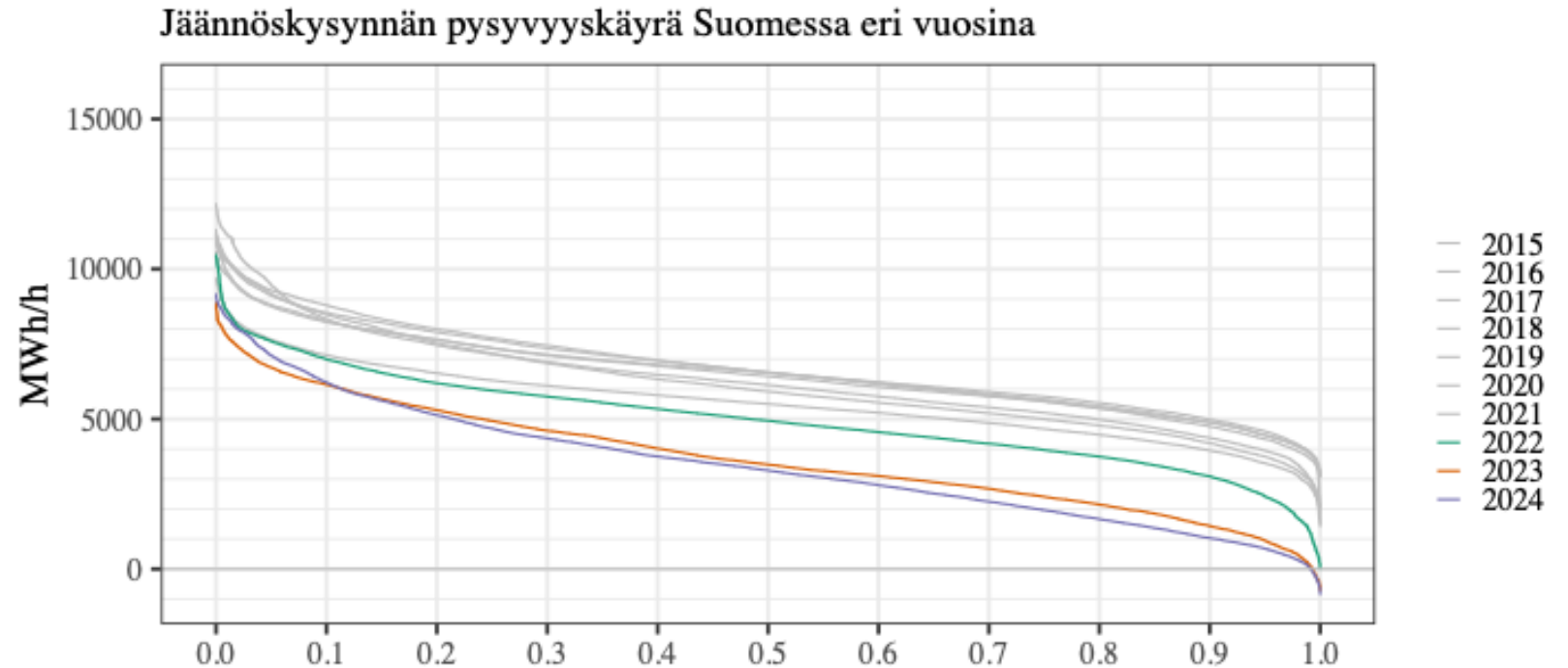

Lähde: Fingrid Avoin data

Nykytila: markkinat

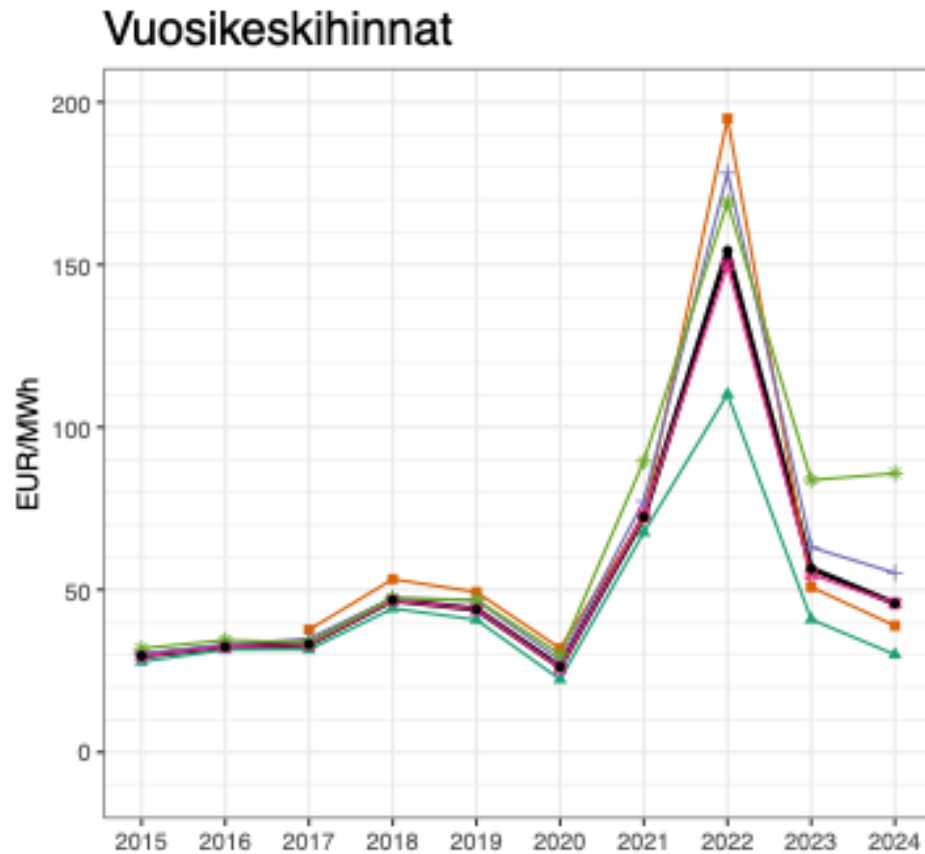
Markkinat:

- Tuotantoinvestoinnit tehdään perustuen markkinahintoihin
- Perusvoima:
  - alhaiset ajokustannukset
  - korkeat investoinnit
- Huippuvoima:
  - korkeat ajokustannukset
  - alhaiset investoinnit

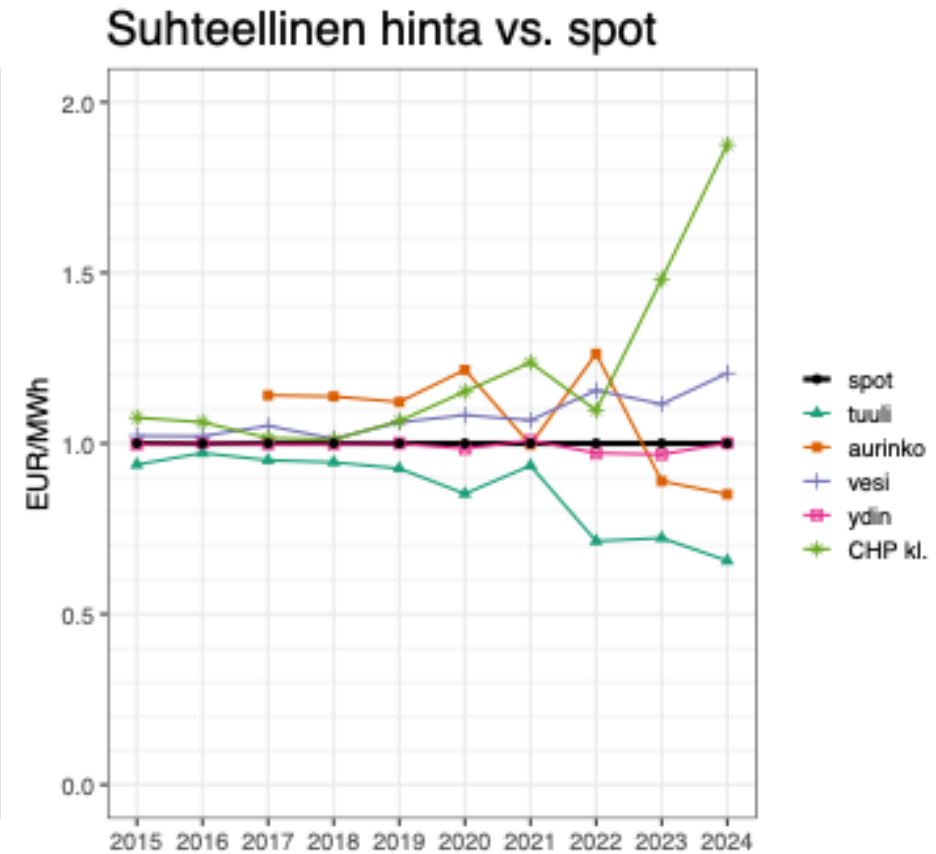

Jäännöskysyntä = kulutus – ydin – aurinko – tuuli. Lähde: Fingrid Avoin data

Saavutetut hinnat markkinoilta

Lähde: Fingrid Avoin data, ENTSO-E

Lähde: Fingrid Avoin data, ENTSO-E

Tuotannon keskimääräiset korvaukset vaihtelevat markkinatilanteen mukaan.

Joustavampien tuotantoteknologioiden arvo kasvanut viime vuosina.

Teknologiakohtaiset tarkastelut

Tänään:

- Mittasuhteet Suomessa
  - Tuotantokapasiteetti ja toteutunut tuotanto
- Teknologiset ja markkinoille pääsyyn liittyvät vahvuudet ja heikkoudet
  - Taloudellisia edellytyksiä, ympäristövaikutuksia ja sosiaalisia vaikutuksia tarkastellaan myöhemmin
- Tarkastelu rajattu lähivuosina toteuttamiskelpoisiin teknologioihin
  - Aaltoenergia, geoenergia, polttokennot, yms. rajattu tarkastelun ulkopuolelle

Agenda

Yleistä

Teknologiat

- Polttovoimalaitokset
- Ydinvoima
- Tuuli- ja aurinkovoima
- Vesivoima
- Akut ja muut joustot

Polttovoimalaitokset

Energialähteet

Fossiiliset

- Kivihiili
- Maakaasu
- Öljy

Turve

Bio

- Puu ja sivutuotteet
- Biokaasu

Jäte

Teknologiat

Kaasu

- Kaasuturbiini
- Kaasuturbiinit,
kombivoimalaitos (CCGT)
- Kaasumoottori

Bio- tai jäte-CHP

- Höyrykattila ja -turbiini

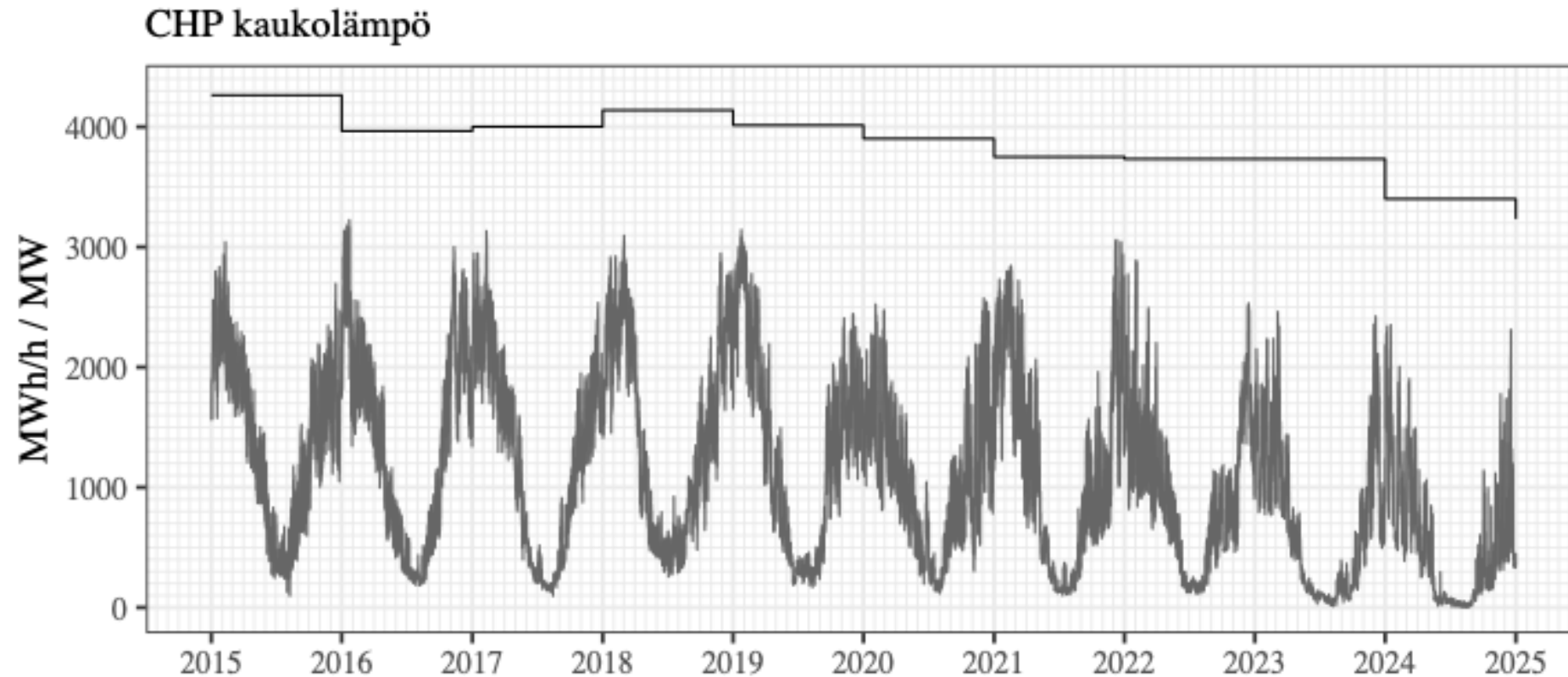
Tuotanto

Lämpö

Höyry

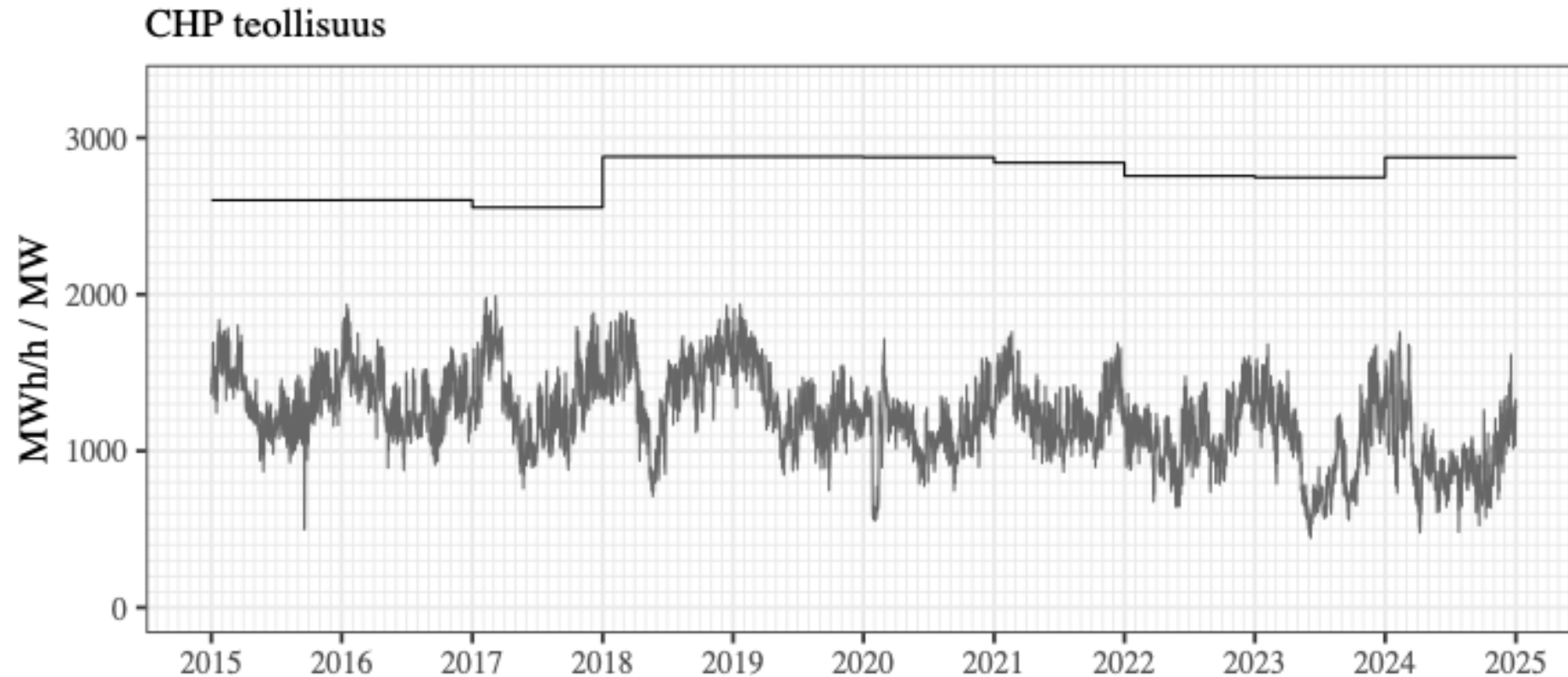
Sähkö

Kaukolämmön yhteistuotanto

Lähteet: Fingrid Avoin data, Energiavirasto

Teollisuuden yhteistuotanto

Lähteet: Fingrid Avoin data, Energiavirasto

Yhteistuotanto uusiutuville

Vahvuudet

- Hyödyntää energialähteen tehokkaasti
  - Lähtökohtana tuotannossa käyttö kaukolämpönä tai teollisuudessa, sähkö “sivutuote”
- Säädetävät tuotantomahdollisuudet
  - Polttoaineet osin kotimaisia ja varastoitavissa
- Sähköjärjestelmän tasapainotus
  - Suuret pyörivät koneet helpottavat reaaliaikaista tasapainottamista
- Taloudelliset hyödyt paikallisesti
- Yhdistettävissä hiilidioksidin talteenottoon ja tuotteistamiseen

Heikkoudet

- Ulkoisvaikutukset
  - Kaikesta polttamisesta syntyy CO₂-päästöjä ja ilmansaasteita
  - Luonnonvarojen käytön ja maankäytön muutosten luontovaikutukset
- Biomassan kestävä saatavuus
  - Monia vaihtoehtoisia käyttötarkoituksia
  - Vaikutukset metsien nieluihin

Kaasuvoimialat

Vahvuudet

- Nopeasti säädettävät tuotantomahdollisuudet
  - Polttoaineet varastoitavissa
  - Tuotantomääriä voidaan muuttaa joustavasti
- Sähköjärjestelmän tasapainotus
  - Pyörivät koneet helpottavat reaaliaikaista tasapainottamista
  - Voidaan sijoittaa sähköverkon toimitusvarmuuden ja huoltovarmuuden näkökulmista tarkoituksenmukaisesti

Heikkoudet

- Ulkoisvaikutukset
  - Polttamisesta syntyy CO₂-päästöjä ja ilmansaasteita
- Uusiutuvien polttoaineiden saatavuus
  - Biokaasun tai synteettisen metaanin tuotanto vielä rajallista ja monia muita mahdollisia käyttötarkoituksia, esim. liikenteessä

Esimerkki: biokaasuvoimalat

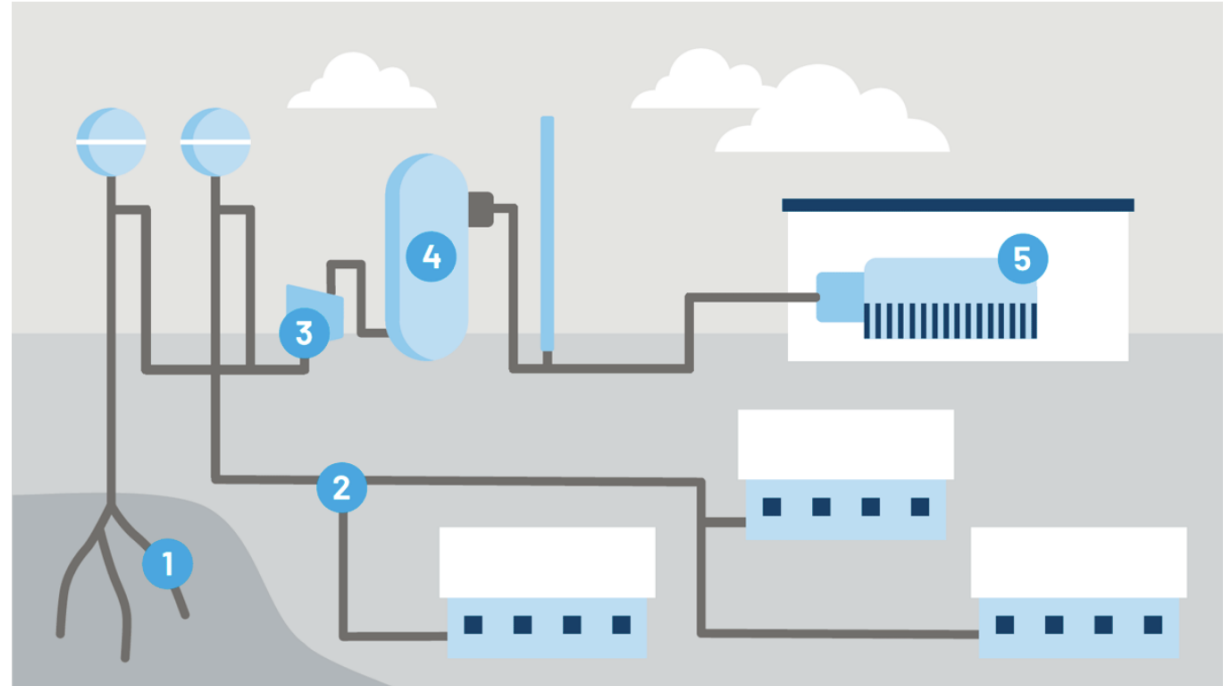
Moottorivoimalat tulevat sähköntuotantoon

🕒 21.3.2024 📁 Ajankohtaista, Artikkelit, Muut artikkelit, Uusiutuva energia

Mikko Kajanus_kuva_Reijo Holopainen

Biometaanii virtaa kaasuturbiinimoottoriin Vieremällä. Vierellä kunnan tekninen johtaja Mikko Kajanus. Kuva: Reijo Holopainen.

Moottorivoimaloissa biokaasua kerätään kaatopaikalta ja karjatiloilta.

Esimerkki Kuopin Energian Pitkälahden moottorivoimalasta.

Vuosituotanto 7–8 GWh/vuosi eli keskiteho noin 1 MW.

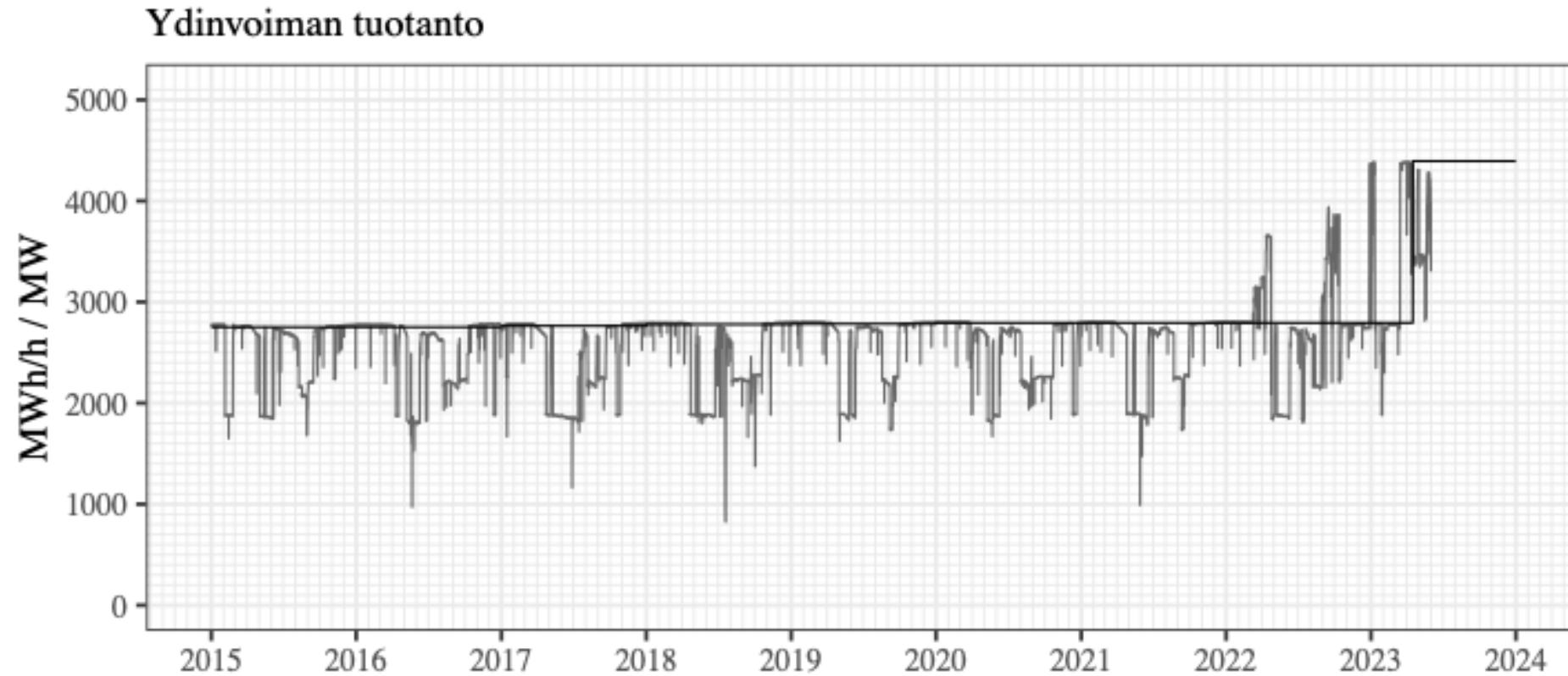
Agenda

Yleistä

Teknologiat

- Polttovoimalaitokset
- Ydinvoima
- Tuuli- ja aurinkovoima
- Vesivoima
- Akut ja muut joustot

Ydinvoima

Lähteet: Fingrid Avoin data, Energiavirasto

Ydinvoima

Vahvuudet

- Alhaiset CO₂-päästöt ja ilmansaasteet
- Säädetävät tuotantomahdollisuudet
  - Ydinpolttoaine varastoitavissa
  - Ydinvoimalat teknisesti kykeneviä myös lyhyen aikavälin säätöön
- Sähköjärjestelmän tasapainotus
  - Suuret pyörivät koneet helpottavat reaaliaikaista tasapainottamista

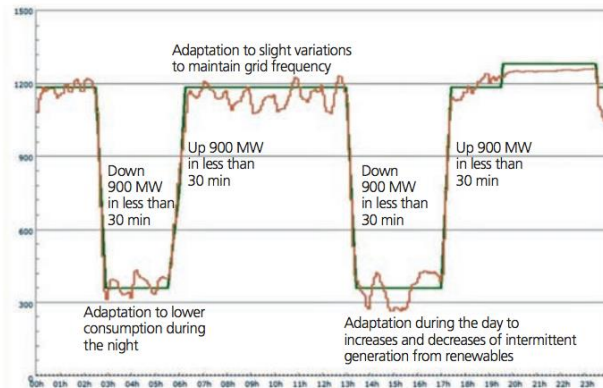
Heikkoudet

- Ulkoisvaikutukset
  - Järjestelmävaikutukset, esim. Olkiluoto 3 on ”liian iso” yksikkö Suomen sähköjärjestelmässä
  - Ydinpolttoaineiden käsittely
  - Uraanin hankintaketjut
  - Ydinonnettomuudet ja niihin liittyvät vastuut
- Pääsy markkinoille
  - Suuri kertainvestointi: pääoman tarve ja riskit
  - Suomessa tiukat teknologiastandardit
  - Ydinvoimaluvat eduskunnan päätöksen takana: luvilla itsessään liian korkea arvo

Ydinvoiman säätökyky

INTERESTING FACTS

THE POWER GENERATED BY ONE OF THE REACTORS (1,300 MW) AT THE GOLFECH NUCLEAR PLANT OVER A 24-HOUR PERIOD, ONE DAY IN SEPTEMBER 2015, IN RESPONSE TO VARIATIONS IN ELECTRICITY CONSUMPTION AND GENERATION FROM INTERMITTENT RENEWABLES:

In the latter case, it must be possible to rapidly reduce generation when wind and solar begin to generate their “unavoidable” energy or, conversely, rapidly start up generation when solar or wind production drops. These adjustments are especially important when intermittent generation from renewables is substantial.

Ydinvoima mukaan reservimarkkinoille

Fortumin Loviisan ydinvoimalaitos tulee mukaan taajuusohjatun häiriöreservin alassäätötuotteen markkinalle. Ydinvoima ei ole aiemmin osallistunut reservimarkkinoille Suomessa.

Sähkön tuotannon ja kulutuksen tasapainoa hallitaan erilaisten reservituotteiden avulla. Reservimarkkinoille voi osallistua säätökykyinen sähkön tuotanto ja kulutus sekä sähkövarastot. Ydinvoima tulee nyt ensimmäistä kertaa mukaan reservimarkkinoille Suomessa, kun Fortumin Loviisan ydinvoimalaitos liittyy taajuusohjatun häiriöreservin alassäätötuotteen markkinalle.

“Loviisan ydinvoimalan mukaantulo on merkittävä lisäys reservin tarjontaan. On hienoa, että ydinvoimankin säätökykyä saadaan nyt mukaan reservimarkkinoille”, Fingridin asiantuntija **Pia Ruokolainen** toteaa.

“Syksyn 2022 vuosihuolloissa voimalaitoksen säätöjärjestelmään tehtiin muutoksia reservin suuruuden todentamisen mahdollistamiseksi. Osallistumalla taajuussäätömarkkinoille Loviisan voimalaitos tukee osaltaan Suomen sähköverkon luotettavuutta”, Loviisan voimalaitoksen johtaja **Sasu Valkamo** kertoo.

Pienydinvoima sähköntuotantoon?

Pienydinvoima maksaa kuin Olkiluoto 3 – Kanada ottaa nyt riskiä leveällä kauhalla

Matti Kankare 19.05.2025 07:30 | (Päivitetty 18.05.2025 13:13)

Kanada näyttää nyt mallia pienydinvoiman eli [SMR-voimaloiden rakentamisessa](#) länsimaissa.

Maan suurimmassa provinssissa Ontariossa alkaa ensimmäisen 300 megawatin SMR-reaktorin rakentaminen Darlingtonin ydinvoimalaan. Kaikkiaan tarkoitus on rakentaa neljä reaktoria eli yhteensä 1200 megawattia uutta ydinvoimaa.

Rakentajana on Ontarion provinssin omistama jättyhtiö *Ontario Power Generation (OPG)*, joka viime vuonna tuotti provinssiin sähköä muun muassa ydinvoimalla, vesivoimalla ja uusiutuvilla lähes koko Suomen sähkönkulutuksen verran eli 82 terawattituntia.

Koko kustannus 13,4 miljardia

Agenda

Yleistä

Teknologiat

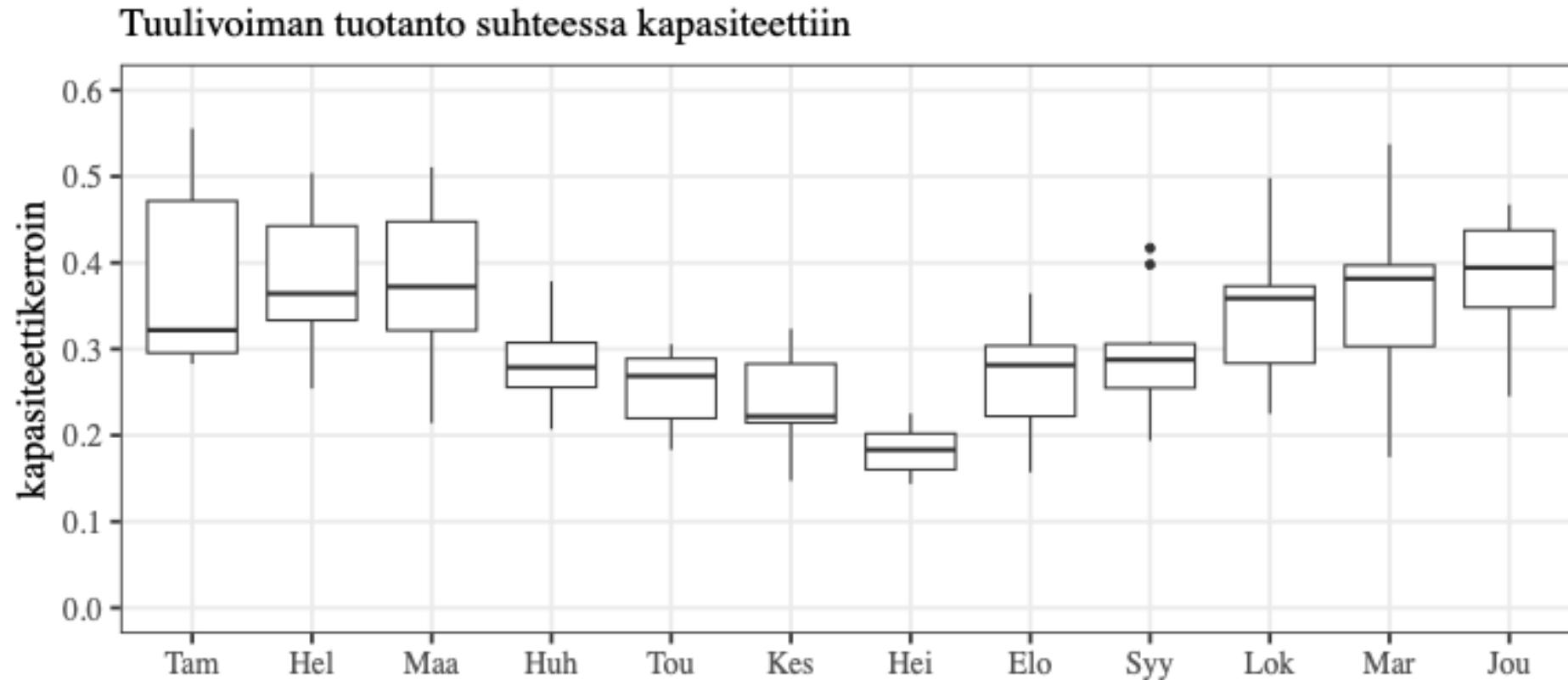
- Polttovoimalaitokset
- Ydinvoima
- Tuuli- ja aurinkovoima
- Vesivoima
- Akut ja muut joustot

Tuulivoima

Lähde: Fingrid Avoin data

Tuuliolosuhteet

Vuodet 2015–2024. Lähde: Fingrid Avoin data

Tuuli voiman tuotanto ja vaihtelu suurempaa talviaikaan.

Tuulivoima

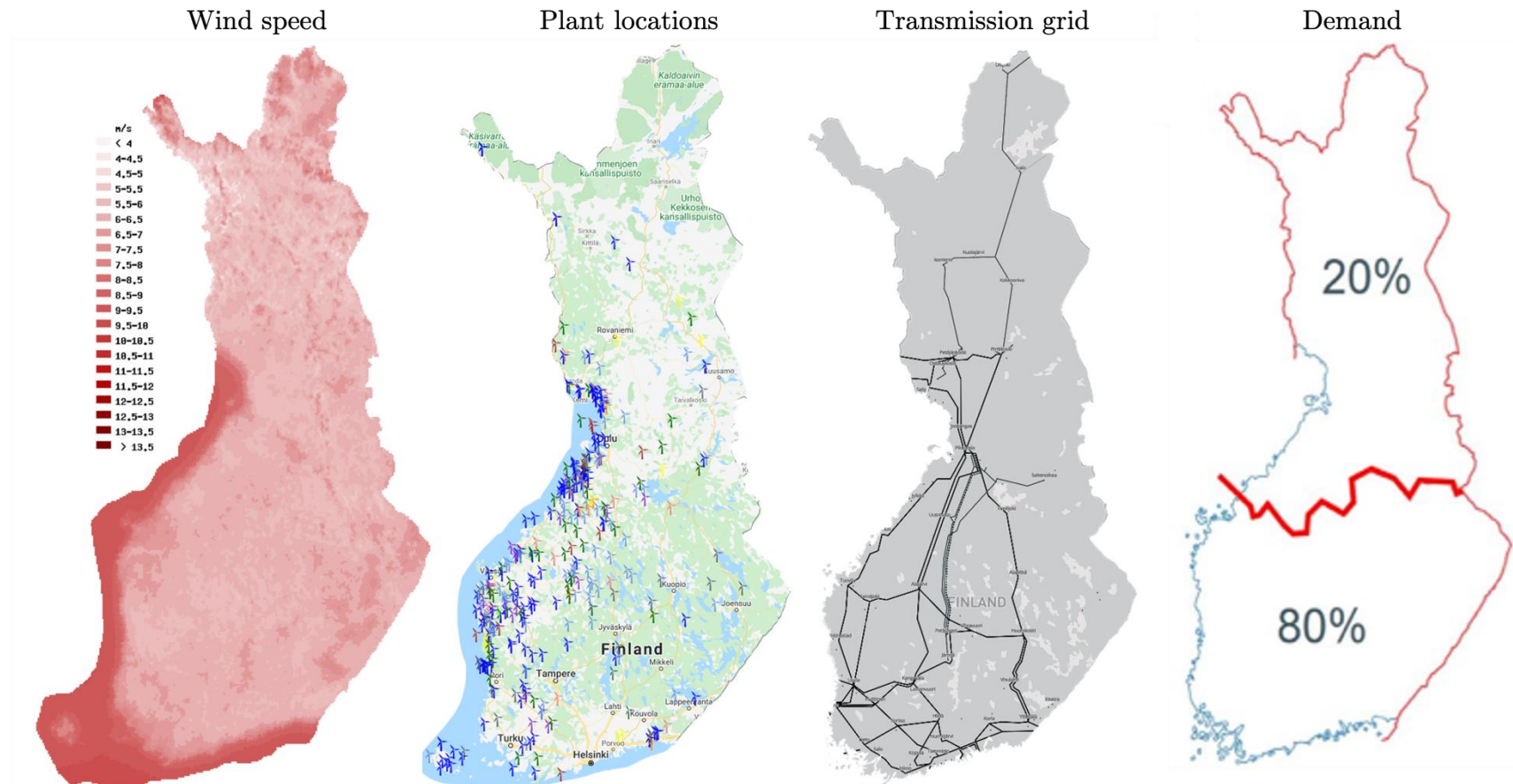
Vahvuudet

- Alhaiset CO₂-päästöt ja ilmansaasteet
- Hyödyntää uusiutuvaa energianlähdettä
  - Riippumaton tuonnista
- Skaalautuvuus
  - Suomessa rakennettu yli 1500 MW tuulivoimaa vuodessa vuosina 2022, 2023 ja 2024
- Tuotanto kausitasolla korreloitunutta sähkön käytön kanssa

Heikkoudet

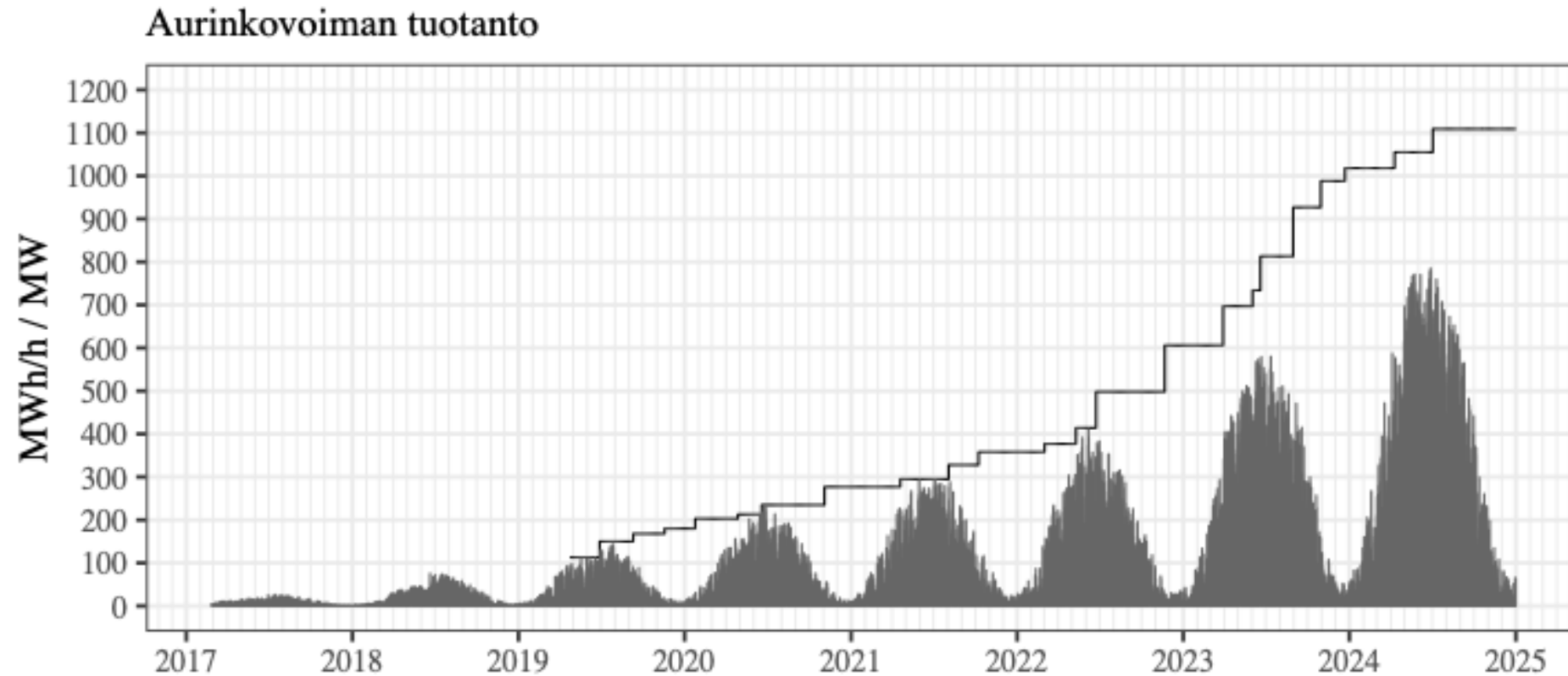
- Sää ohjaa tuotantomahdollisuuksia
  - Tuulivoima tuottaa vain tuulisina aikoina
  - Tuuliolosuhteet korreloituneita: tuotannon vaihtelut voimakkaita järjestelmätasolla
- Sijoittumispäätökset
  - Parhaat tuotanto-olosuhteet luovat paineita sähköjärjestelmälle
- Ympäristövaikutukset
  - Rakennusmateriaalien käytön kuormittavuus
  - Maankäyttövaikutukset tai vaikutukset merellä
- Pääsy markkinoille
  - Luvitus- ja kaavaprosessit paikoin

Tuulivoiman sijoittumispäätökset

Tuulivoiman tuotanto-olosuhteet, toteutuneet investoinnit, siirtoverkko ja kysynnän rakenne

Aurinkovoima

Lähde: Fingrid Avoin data

Aurinkovoima

Vahvuudet

- Alhaiset CO₂-päästöt ja ilmansaasteet
- Hyödyntää uusiutuvaa energianlähdettä
  - Riippumaton tuonnista
- Pääsy markkinoille
  - Skaalautuva teknologia: voidaan asentaa rakennuksiin tai suuriin aurinkopuistoihin
  - Pienten yksiköiden tuotantokyky lähellä suuria yksiköitä

Heikkoudet

- Sää ohjaa tuotantomahdollisuuksia
  - Aurinkovoima tuottaa vain aurinkoisina aikoina
  - Aurinko-olosuhteet korreloituneita: tuotannon vaihtelut voimakasta järjestelmätasolla
- Tuotantoketjut
  - Teknologian ja käytettyjen materiaalien riippuvuus maailmankaupan toimivuudesta
- Pääsy markkinoille
  - Luvitus- ja kaavaprosessit isoille yksiköille

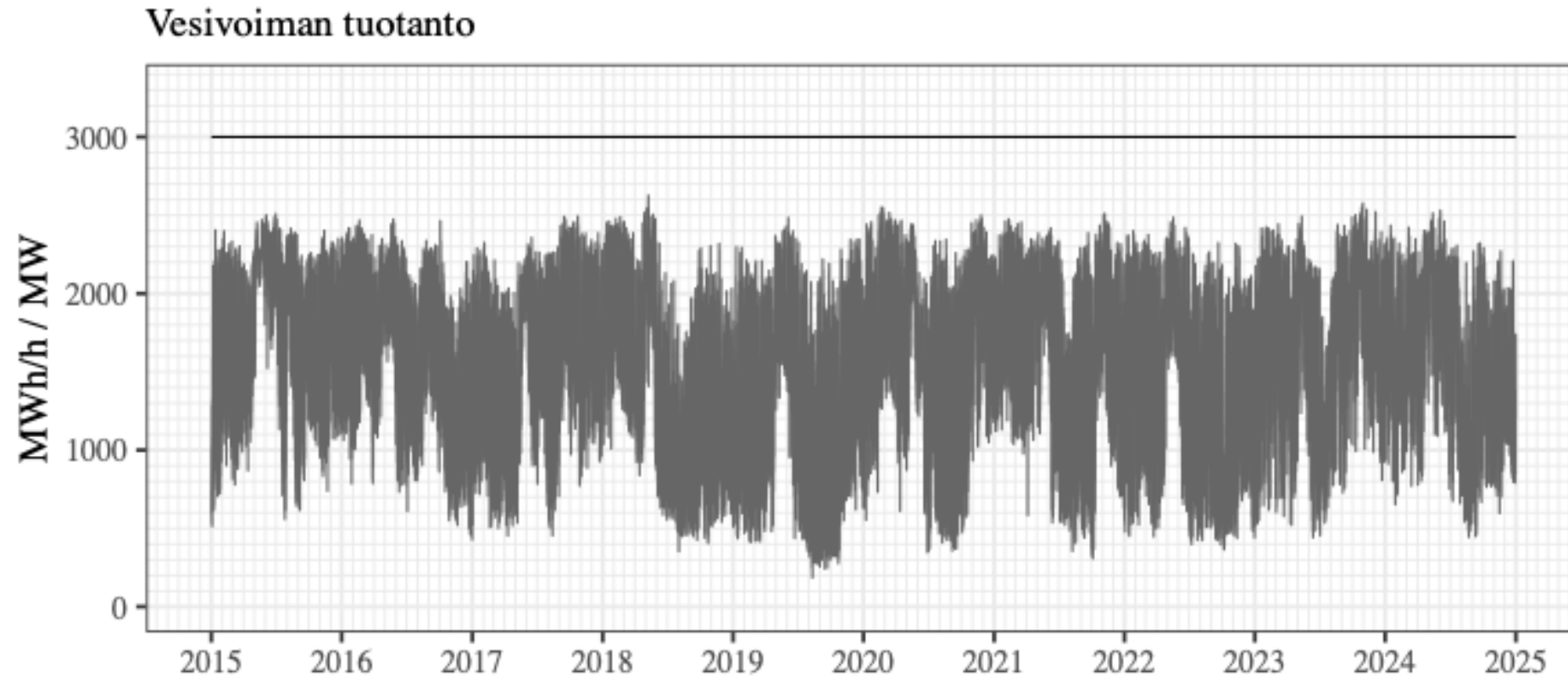
Agenda

Yleistä

Teknologiat

- Polttovoimalaitokset
- Ydinvoima
- Tuuli- ja aurinkovoima
- Vesivoima
- Akut ja muut joustot

Vesivoima

Lähteet: Fingrid Avoin data, Energiavirasto

Vesivoima

Vahvuudet

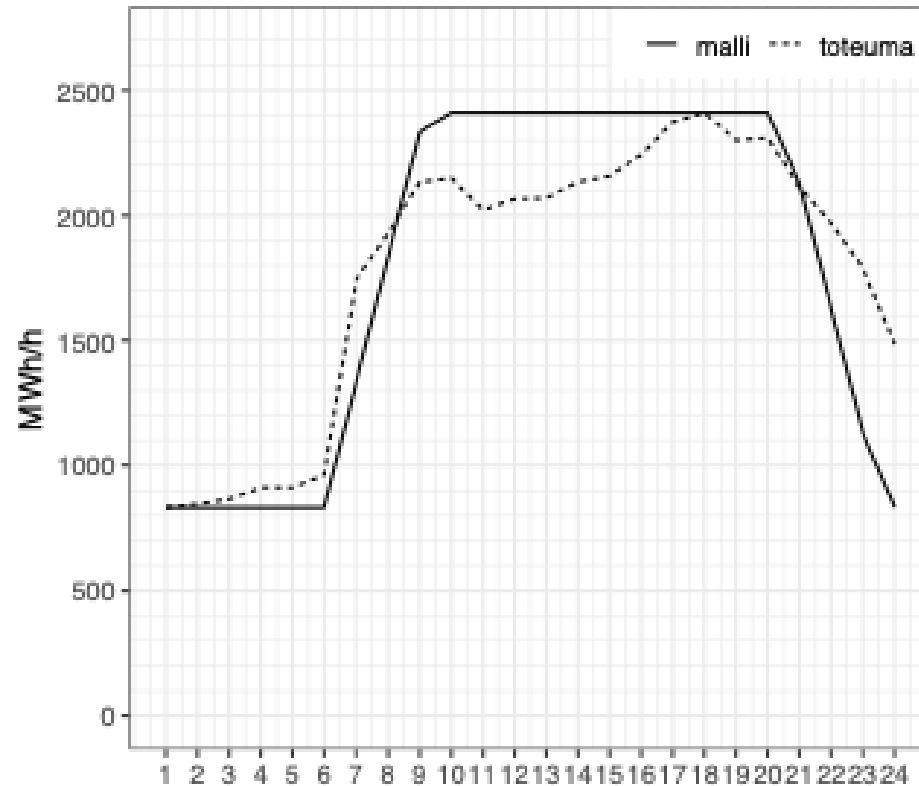
- Alhaiset CO₂-päästöt ja ilmansaasteet
- Hyödyntää uusiutuvaa energianlähdettä
  - Riippumaton tuonnista
- Nopeasti säädettävät tuotantomahdollisuudet
  - Tuotantomääriä voidaan muuttaa joustavasti erityisesti patoalteiden yhteydessä
- Sähköjärjestelmän tasapainotus
  - Suuret pyörivät koneet helpottavat reaaliaikaista tasapainottamista

Heikkoudet

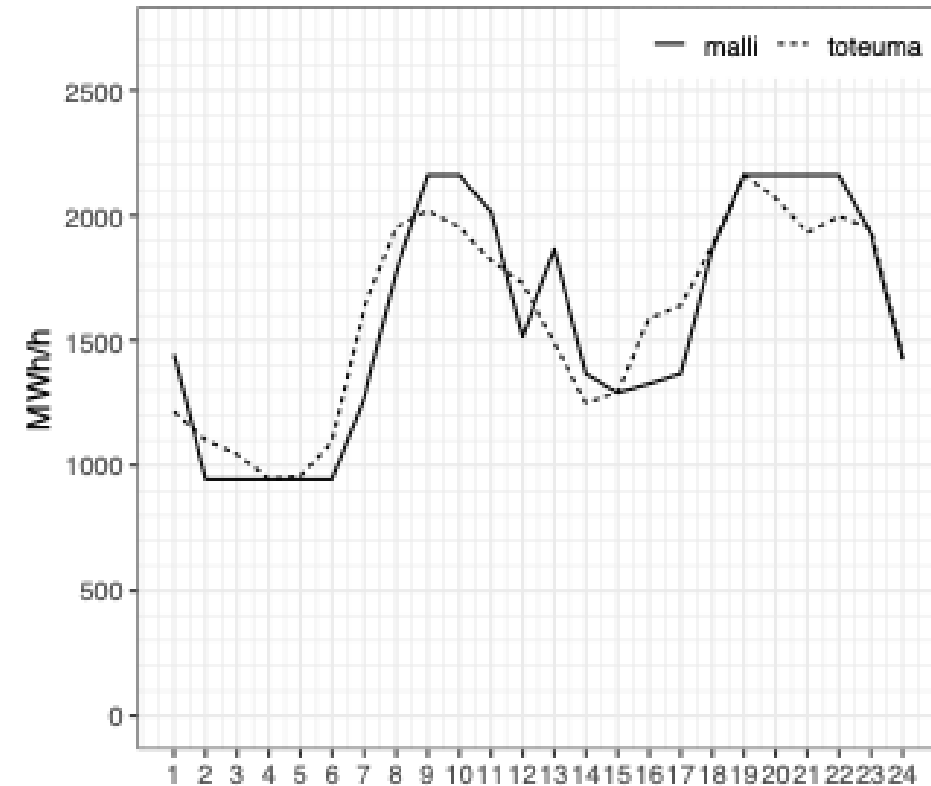
- Luontovaikutukset
  - Vesivoima muuttaa jokiekosysteemejä
  - Patoaltaiden CO₂-päästöt
- Lainsäädännön ja joidenkin laitosten lupien epäselvä tilanne
  - Ympäristön tilan parantaminen edellyttää muutoksia lupaehtoihin
- Ei merkittävää uutta potentiaalia
  - Isoimmat ympäristön kannalta mahdolliset kohteen Suomessa jo rakennettu

Vesivoiman käyttö markkinalla

Vesivoiman käyttö Suomessa 31.1.2023

Vesivoiman käyttö Suomessa 29.6.2023

VHS Säättövoima -hanke ja Fingrid Avoin data

Vesivoiman tuotantoa sopeutetaan markkinahintojen mukaan

Laitoksien tehon lisäksi säätökykyä rajaavat ympäristömääräykset ja vesitilanne

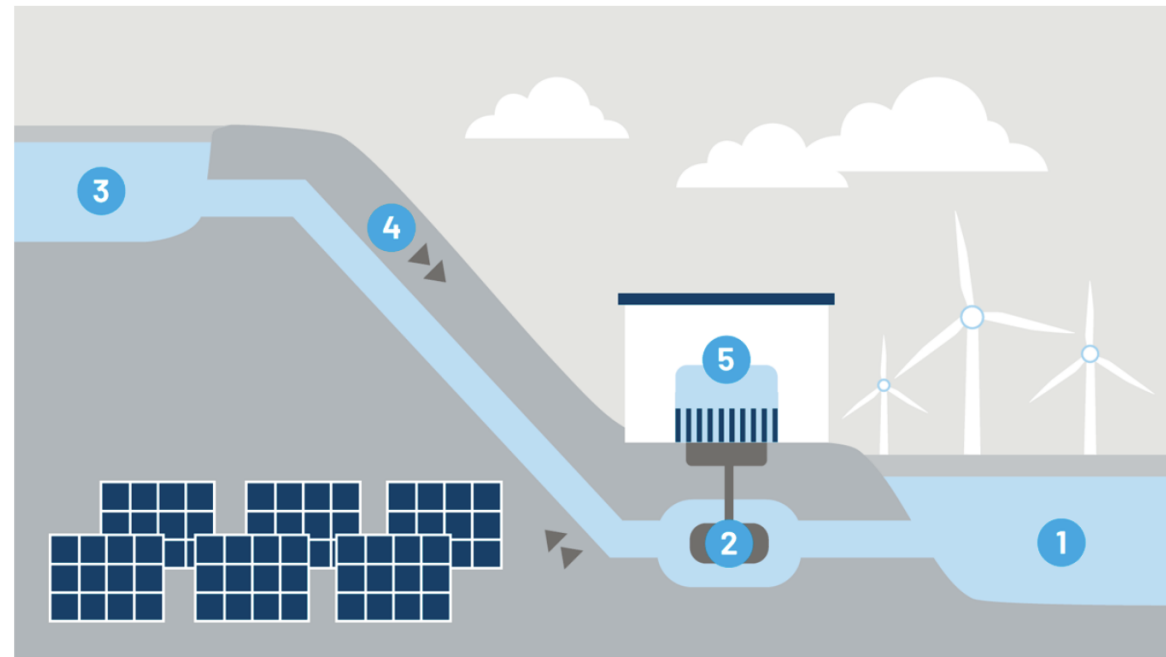
Pumppuvoimalat

Kilpajuoksu Kemijärvelle: Kemijoki-yhtiö haluaa olla ensimmäisenä hakemassa lupaa pumppuvoimalalleen

Lupaharkinnassa huomioidaan alueen olemassa oleva ympäristökuormitus, joten ensimmäisenä vesitalouslupaa hakevan lähtökohdat ovat paremmat.

Kemijoki-yhtiö suunnittelee 550 megawatin pumppuvoimalaa Ailangantunturin alueelle. Yläaltaasta Kemijärveen kulkisi 4,5 kilometrin tunneli, jota pitkin vettä pumpattaisiin ylös ja juoksutettaisiin alas sähkön hinnasta riippuen. Kuva: Vesa-Pekka Hiltunen / Yle, Mapcreator, OpenStreetMap

Agenda

Yleistä

Teknologiat

- Polttovoimalaitokset
- Ydinvoima
- Tuuli- ja aurinkovoima
- Vesivoima
- Akut ja muut joustot

Akut

Vahvuudet

- Alhaiset CO₂-päästöt ja ilmansaasteet
- Nopeasti säädettävät tuotantomahdollisuudet
  - Tuotantomääriä voidaan muuttaa joustavasti
- Pääsy markkinoille
  - Skaalautuva teknologia: voidaan asentaa rakennuksiin, tuotannon yhteyteen tai erillisinä yksiköinä
  - Pienten yksiköiden tuotantokyky lähellä suuria yksiköitä

Heikkoudet

- Tuotantoketjut
  - Teknologian ja käytettyjen materiaalien riippuvuus maailmankaupan toimivuudesta
- Teknis-taloudellinen käyttöalue rajallinen
  - Toiminta lähinnä päivän sisäisillä markkinoilla

Esimerkki: Akut

”Markkinaehtoisen joustomarkkinan syntyminen on tärkein yksittäinen asia uusiutuvaan energiaan siirtymisessä. Se ei pelkästään mahdollista vihreää siirtymää, vaan siinä voittavat kaikki”, Sirkka sanoo.

Helen investoi suureen sähkövarastoon – varastoilla voi olla vaikutusta sähkön hintaan

Energia | Nurmijärvellä rakennettava sähkövarasto on teholtaan 40 megawattia.

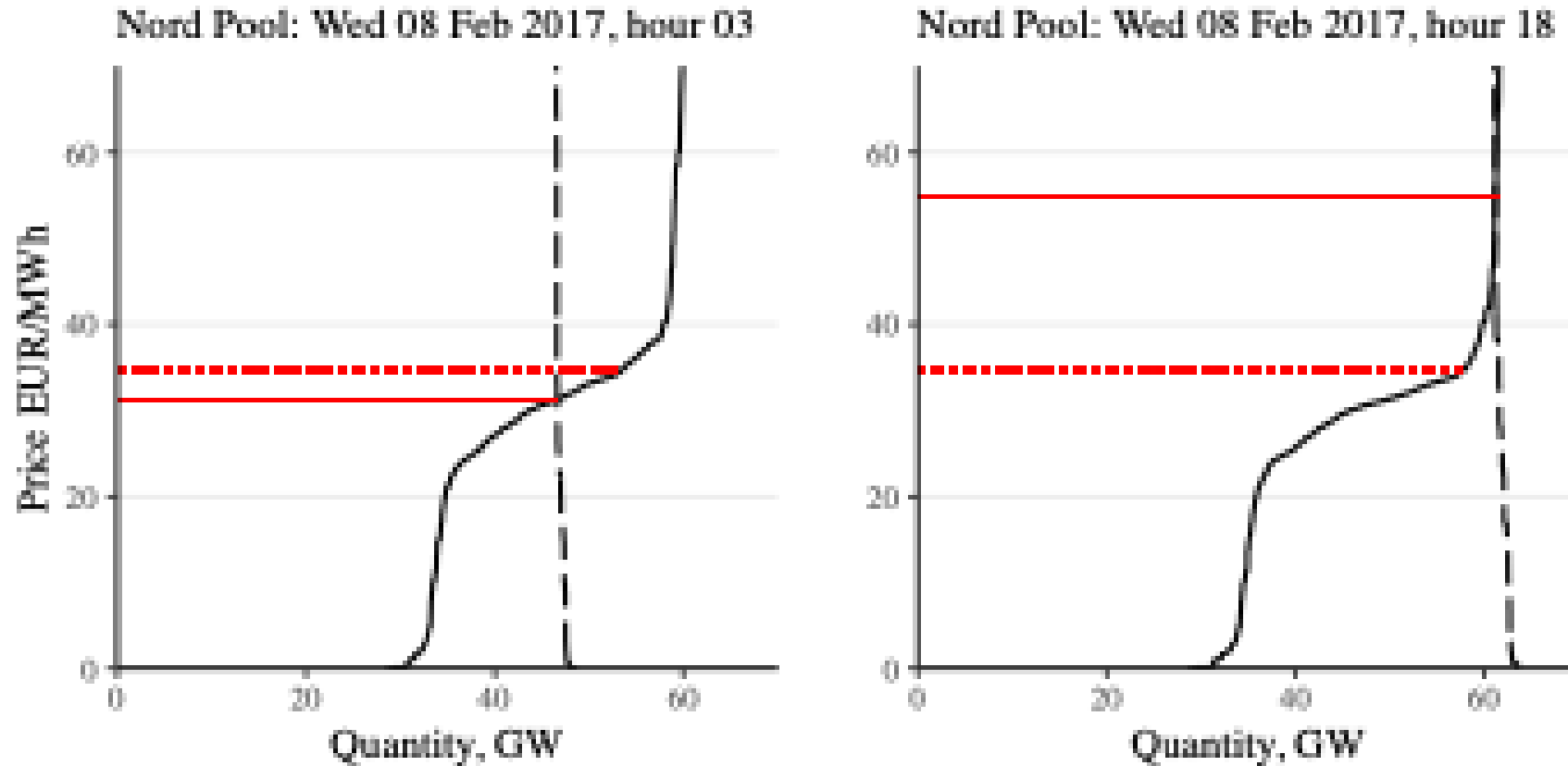
Helenin toimitusjohtajan mukaan yhtiö aikoo investoida jatkossakin sähkövarastoihin.
Kuva: Emilia Kangasluoma / HS

 Kuuntele juttu

Liisa Niemi HS

8.2.2024 8:00 | Päivitetty 8.2.2024 12:13

Jouston toiminta markkinoilla

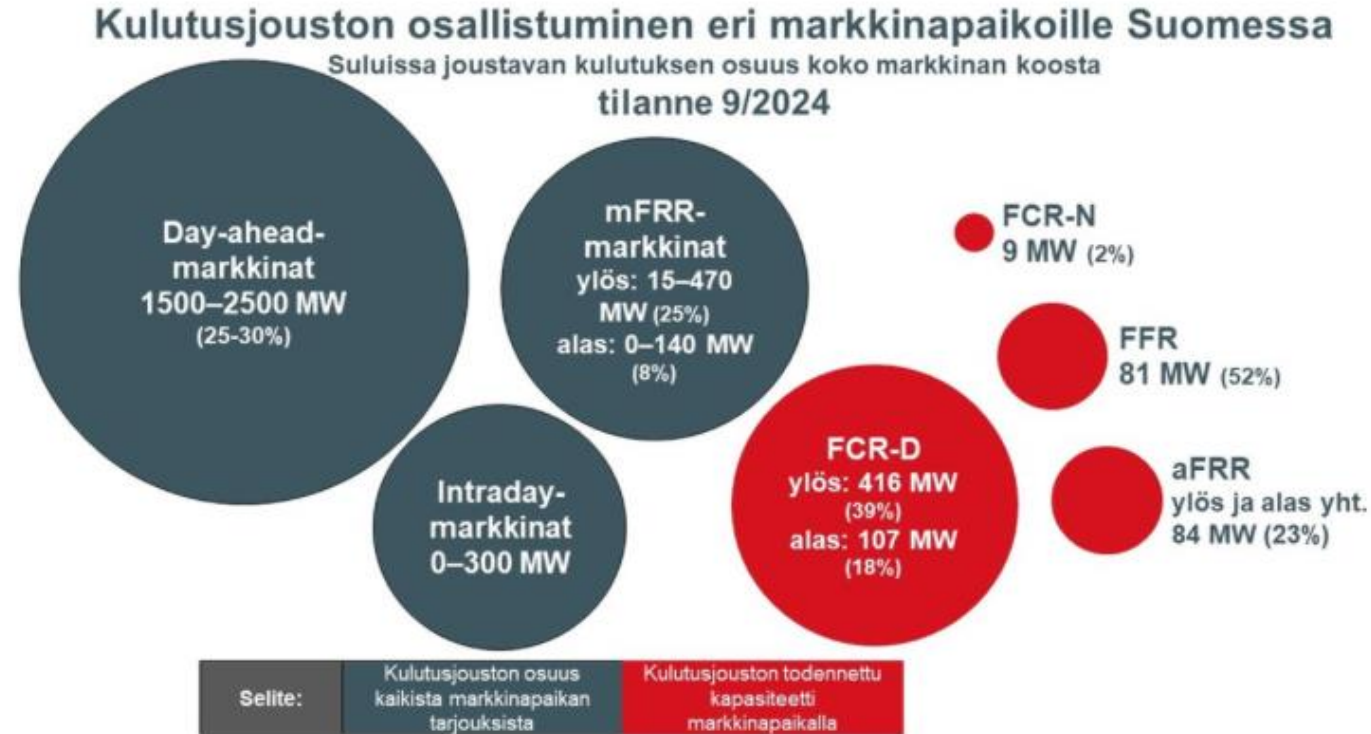

Hintaerojen hyödyntäminen tasaa hintavaihtelua

Joustavuuden lähteet

- Joustoa saataavilla lisää
  - Kulutusjousto
  - Tuotanto, esim. kaasumoottorit
  - Erilliset sähkövarastot, kuten akut
  - Rajasiirtoyhteydet
- Voimakkaan sähköistymisen mittasuhteet: 80 TWh → 160 TWh?
  - Nykyiset resurssit rajallisia
  - Tulevien investointien otettava huomioon joustomahdollisuudet

Kulutusjousto

Kulutusjoustoja käytössä päivämargkinalla ja erilaisissa reserveissa.

Määrät kasvussa.

Yhteenveto

Sähkömarkkinoiden muutokset vaikuttavat teknologioiden kannattavuuksiin

- Tuotantokyvyltään joustavammat teknologiat muuttuvat arvokkaammiksi

Markkinoiden kaupallinen tasapaino ei täysin vastaa sähköjärjestelmän toimintaa

- Järjestelmävastaava hankkii erilaisia reservejä käyttöönsä sähkön laadun varmistamiseksi

Keskitetyn suunnittelun ja hintaohjauksen puute synnyttää koordinaatio-ongelman

- Sähköverkkojen fyysinen kapasiteetti ei mahdollista vapaata kaupankäyntiä

Kaikista näkökulmista ideaalisia teknologioita ei ole olemassa

- Teknisten ominaisuuksien ja markkinoille pääsyn lisäksi taloudelliset toimintaedellytykset, ympäristövaikutukset ja yhteiskunnallinen hyväksyttävyyys rajoittavia tekijöitä